

Việt Nam cần sớm đàm phán các hiệp định thương mại số

Đây là một trong những khuyến nghị được nhấn mạnh tại Tòa đàm trực tuyến “Dữ liệu xuyên biên giới và bảo vệ dữ liệu cá nhân” do Viện Nghiên cứu chính sách và phát triển truyền thông (IPS) tổ chức, nhằm gợi mở các chính sách hướng đến “mục tiêu kép”, vừa bảo vệ dữ liệu cá nhân (DLCN), vừa thúc đẩy dòng chảy dữ liệu xuyên biên giới để phục vụ phát triển kinh doanh số, thương mại điện tử.

► **Tiến Dũng**

Báo cáo đánh giá tổng quan của IPS cho biết, theo số liệu được công bố năm 2020 bởi Nikkei Asia về tình hình luân chuyển dữ liệu xuyên biên giới, thì châu Á hiện là khu vực năng động nhất và Việt Nam cũng trở thành một trong số các quốc gia nổi bật về hoạt động trao đổi dữ liệu xuyên quốc gia với lưu lượng 7,99 triệu Mbps. Trong khi đó, về mức độ tăng trưởng của dòng chảy dữ liệu xuyên biên giới giai đoạn 2001-2020 của 11 quốc gia có chỉ số này lớn nhất, thì Việt Nam cũng có mức độ tăng trưởng cao nhất với 230.000 lần, gấp khoảng 30 lần so với quốc gia đứng đầu về lưu lượng luân chuyển dữ liệu là Trung Quốc với 7.500 lần.

Dù vậy, dòng chảy dữ liệu xuyên biên giới nói chung và dòng DLCN xuyên biên giới nói riêng đã và đang đặt ra nhiều thách thức cho Việt Nam trong thời đại hội nhập số, trong đó nổi bật hơn cả là các vấn đề liên quan đến chính sách pháp lý. Theo đó, thách thức đầu tiên là về an ninh mạng và an toàn

dữ liệu khi mà dòng dữ liệu xuyên biên giới ngày càng tạo ra những lo ngại về khả năng của người dùng lẫn Nhà nước trong việc kiểm soát và bảo mật dữ liệu khi chúng ở ngoài biên giới lãnh thổ quốc gia. Đối với người dùng, nếu xảy ra sự cố mất an toàn với dữ liệu của mình, nhưng dữ liệu đó lại do một chủ thể ở quốc gia khác nắm giữ, sẽ rất khó để thực hiện quyền tự kiểm soát. Trong trường hợp đó, Nhà nước cũng có rất ít khả năng để hỗ trợ công dân của mình thực hiện các quyền bảo vệ dữ liệu do bị giới hạn về thẩm quyền tài phán. Thách thức thứ hai là vấn đề bảo vệ quyền riêng tư của người dùng, khi khả năng bảo vệ quyền riêng tư của chủ thể DLCN lại được chuyển sang một khu vực tài phán khác với những quy định pháp luật bảo vệ không tương thích với quy định của quốc gia “gốc”. Chưa kể, dòng dữ liệu xuyên biên giới đặt ra thách thức thực thi các quy định pháp lý liên quan đến các chủ thể không nằm trong lãnh thổ quốc gia.

Dù vậy, theo quan điểm của IPS, yếu tố pháp lý không nên là công cụ duy nhất để đạt mục tiêu bảo vệ an toàn DLCN cho người dùng internet ở Việt Nam, mà Chính phủ nên hướng đến “mục tiêu kép”, đó là vừa bảo vệ được DLCN, đồng thời vẫn thúc đẩy được dòng chảy dữ liệu xuyên biên giới tự do và thông suốt để phục vụ cho phát triển nền kinh tế số và thương mại điện tử.

Theo hướng này, IPS khuyến nghị, với một quốc gia đang phát triển như Việt Nam, nên lựa chọn cách tiếp cận thiên về quy định trách nhiệm giải trình. Trong khi đó, quy định pháp lý linh hoạt kết hợp với tiếp cận chính sách và chú trọng tiêu chuẩn an toàn và giải pháp công nghệ; kết hợp với hỗ trợ thực thi từ các định chế quốc tế cũng sẽ giúp DN Việt Nam từng bước nâng cao hiệu quả bảo vệ dữ liệu cho người dùng. Đồng thời, cũng giúp các cơ quan quản lý có chế tài hiệu quả hơn đối với các DN nước ngoài cung cấp dịch vụ xuyên biên giới như Facebook, Google...

Đặc biệt, IPS nhấn mạnh việc sớm đẩy mạnh hợp tác quốc tế về chuyển DLCN qua biên giới thông qua tham gia các cam kết đa phương, nhằm đảm bảo khả năng tiếp cận của cơ quan nhà nước với cơ sở dữ liệu được đặt ở quốc gia khác khi thực thi nghĩa vụ theo luật định. Ngoài ra, trong tầm nhìn rộng hơn, Việt Nam cần sớm đàm phán các hiệp định thương mại số với các nước có tầm quan trọng đặc biệt về kinh tế, thương mại điện tử như Hoa Kỳ, Singapore, Nhật Bản, Hàn Quốc, Australia. “Xu thế này gợi ra hai hàm ý cụ thể. Thứ nhất, để đón đầu các hiệp định, cách tiếp cận về quy định dữ liệu xuyên biên giới cần có sự thông thoáng nhất định để tương thích được với xu thế các hiệp định thương mại số. Tiếp đến, bản thân các hiệp định mang đến cơ hội thực thi pháp luật hiệu quả hơn, đặc biệt là đối với các DN cung cấp dịch vụ xuyên biên giới từ quốc gia đối tác” - khuyến nghị của IPS gợi mở thêm ■